

920926-1

Pojmovost nenáleží k myšlení samozřejmě, ale musela být dějinně ustavena a rozvinuta na základě vynálezu pojmů jako čehosi nového, co starší (předpojmové, např. mytické) myšlení neznalo a co nemělo k dispozici. Pojmovost také neovládla myšlení naprosto, takže dodnes lze i v evropské tradici identifikovat její mimopojmové složky, a to jak v podobě reziduí (např. v běžném každodenním způsobu uvažování, v některých překvapivých reliktech ve vědě, a ovšem zejména v tzv. mytologismech v Landsbergově smyslu), tak na druhé straně i v podobě různými způsoby kultivované (v poezii, ale také ve zmíněných mytologismech a ideologiích). Pronikání pojmovosti do myšlení a její stále mocnější ovládní myšlenkových postupů není také ničím jednoznačným a nezvratným; dokonce se zdá, že úrovně a kvality pojmovosti špičkových intelektuálních výkonů v závěrečné fázi středověku nebylo od té doby až dodnes dosaženo. Stručně shrnuto: pojmové myšlení má svůj počátek v čase a od té doby se neudrhuje samovolně, nýbrž zásluhou těch, kdo vynakládají úsilí a duševní energii, aby mysliili pojmově. Tam, kde toto úsilí slábne, upadá i sama pojmovost a její vliv. V zásadě je myslitelné, že myšlení z pojmovosti převážně nebo dokonce úplně vypadne. V tom smyslu nelze vyloučit tzv. konec filosofie, o němž se už tolik napsalo a nadiskutovalo, neboť filosofie je bez pojmů a pojmovosti nemyslitelná. (To pak má své důsledky i pro posuzování tzv. mimoevropských „filosofií“, zejména indické, čínské, ba dokonce sumerské apod., o kterých se mluví a píše vysloveně nekriticky.)

(Pozn.: připravováno pro Sobotku, ale nedokončeno.)

(Praha, 920926-1.)